
Miljööverdomstolen

MÖD 2007:12

Målnummer: M92-05 **Avdelning:** 13

Avgörandedatum: 2007-02-22

Rubrik: Tillstånd till underhållsmuddring m.m.-----Miljödomstolen gav sökanden tillstånd att underhållsmuddra i en hamn, men lämnade yrkandet om dispens från förbudet i 15 kap. 31 § miljöbalken att få dumpa muddermassorna i havet utan bifall med hänvisning till att sedimenten från den inre hamnen hade en hög föroreningshalt och att uppgifter om halten av organiska tennföreningar (TBT) saknades. I Miljööverdomstolen (MÖD) utförde sökanden kompletterande undersökningar av sedimenten. Naturvårdsverket yttrade sig hos MÖD och förordade att de av TBT förorenade massorna skulle avskiljas och tas upp på land, men ansåg att övriga massor borde kunna dumpas till havs på den av sökanden föreslagna platsen. Miljööverdomstolen lämnade sökanden begärd dispens för dumpning av massor med lägre halt av TBT än gränsvärdet 200 µg/kg TS. Dispensen förenades med ett antal villkor.

Lagrum:

- 15 kap. 31 § och 33 § samt 21 kap. 3 § miljöbalken (1998:808)
- 46 § avfallsförordningen (2001:1063)

Rättsfall:

REFERAT**ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE**

Stockholms tingsrätt, miljödomstolen, dom den 6 december 2004 i mål nr M 30042-04, se bilaga A

KLAGANDE

Norrtälje kommun, Tekniska kontoret, Box 802, 761 28 Norrtälje

Ombud: advokaten N.R.

SAKEN

Ansökan om tillstånd till underhållsmuddring i Norrtälje hamn och dispens för dumpning av muddermassor i Norrtäljeviken

MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Miljööverdomstolen upphäver vad miljödomstolen förordnat under rubriken Dumpning och medger Norrtälje kommun dispens att inom vattenområde på fastigheten postlagen uppgift enligt GDPR i Norrtälje kommun, markerat på ritning 106 till bilaga B i ansökan till miljödomstolen, dumpa muddermassor från det muddringsarbete som miljödomstolens dom omfattar.

2. Miljööverdomstolen förordnar att villkor 2 och 5 i miljödomstolens dom skall ha följande ändrade lydelse.

Villkor 2

Grumlande muddring och tippning får endast utföras under tiden den 1 november till den 30 april. Den exakta tiden skall godkännas av tillsynsmyndigheten.

Villkor 5

Norrtälje kommunen skall ge in ett kontrollprogram till tillsynsmyndigheten inom den tid som tillsynsmyndigheten bestämmer. Arbeten i vatten och dumpning av muddermassor får inte påbörjas innan kontrollprogrammet är godkänt av tillsynsmyndigheten.

3. Miljööverdomstolen förordnar att följande ytterligare villkor skall gälla för tillståndet och dispensen.

Villkor 8

Endast muddermassor med lägre halt tributyltenn (TBT) än gränsvärdet 200 µg/kg TS får dumpas. Muddermassor med högre halt TBT skall omhändertas på land i enlighet med villkor 4 i miljödomstolens dom.

Villkor 9

Spridning av partiklar vid dumpning skall motverkas genom användning av s.k. siltgardiner eller nedsänkta rör.

Villkor 10

Dumpning får inte ske till högre nivå än -26,0 m i RH 00.

Villkor 11

Deponeringsplatsens exakta läge skall fastställas och på lämpligt sätt utmärkas med bojar.

Villkor 12

Pråmarna som används vid dumpning skall vara utrustade med GPS-utrustning så att varje dumpning kan styras inom dumpningsområdet.

Villkor 13

Dumpning skall ske först i de djupaste delarna av dumpningsområdet och sedan jämt över området så att de dumpade massornas yta blir i det närmaste horisontell.

Villkor 14

Dumpning får inte utföras om det råder kuling eller storm eller vid vattenståndsvariationer om mer än +/- 0,5 meter per dygn, mätt vid kommunens pegel i hamnen.

Villkor 15

Norrtälje kommunen skall i samråd med tillsynsmyndigheten utarbeta riktlinjer för hur mätningar av halten tributyltenn (TBT) i de massor som skall muddras skall utföras, bl.a. avseende avståndintervall.

Villkor 16

Före dumpning av muddermassor och strax efter att dumpningen har avslutats skall lodning utföras i deponeringsområdet. Lodning skall också ske ungefär ett år efter dumpningen för att kontrollera om de dumpade massorna har rört sig. Alla lodningsresultat skall vidarebefordras till tillsynsmyndigheten.

Villkor 17

Efter genomförd muddring och dumpning skall sjömätningar utföras och resultatet från dessa mätningar skall sändas in till Sjöfartsverket, Stockholm-Mälarens sjötrafikområde, för införande i sjökort.

4. Miljööverdomstolen avslår överklagandet i övrigt.

5. Domen får verkställas utan hinder av att den inte har vunnit laga kraft.

6. Norrtälje kommun skall ersätta länsstyrelsen i Stockholms län för rättegångskostnader i Miljööverdomstolen med tvåtusenfyrhundra (2 400) kr avseende arbete jämte ränta enligt 6 § räntelagen från denna dag till dess betalning sker.

YRKANDEN M.M. I MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Norrtälje kommun (kommunen) har yrkat att den sökta dispensen från dumpningsförbudet enligt 15 kap. 31 § miljöbalken beviljas och att villkor 4 i miljödomstolens dom upphävs.

Vidare har kommunen yrkat rätt att enligt 22 kap. 28 § första stycket miljöbalken utnyttja tillståndet till muddringen och dispensen utan hinder av att domen inte har vunnit laga kraft.

Länsstyrelsen i Stockholms län har yrkat ersättning för handläggning av målet med 3 timmar á 800 kr/tim, totalt 2 400 kronor.

Kommunen har medgivit Länsstyrelsens yrkande om ersättning för arbete.

UTVECKLING AV TALAN I MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Kommunen har i allt väsentligt anfört samma omständigheter till stöd för sin talan som vid miljödomstolen, med nedan redovisade tillägg och förtydliganden.

Tippning av muddermassorna inom tidigare använd djuphåla i Norrtäljeviken utgör det mest gynnsamma alternativet. Massorna förflyttas från hamnen till en plats där det finns mindre risk för uppgrumling och spridning av de föroreningar som finns i massorna. Den valda tippplatsen utgörs av en ackumulationsbotten och den har en markerad naturlig kant mot angränsande högre belägna bottenområden, vilket gör att massorna bedöms ligga stilla vid tippning. Platsen har tidigare använts för tippning av massor från Norrtäljeviken, varför någon opåverkad botten inte tas i anspråk. Halterna i de massor som tidigare har tippats på platsen är högre än i de massor som föreslås tippas där nu. Hanteringen är enkel, utan långa transporter och med liten risk för incidenter. Vid själva tippningen kommer som skyddsåtgärd s.k. siltgardiner eller nedsänkta rör användas för att undvika spridning av partiklar. Vidare kommer ett detaljerat kontrollprogram tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten innan arbetet påbörjas.

Miljödomstolen medgav inte dispens från dumpningsförbudet, bl.a. eftersom uppgifter saknades om halten av organiska tennföreningar i massorna. Kommunen har därför låtit utföra kompletterande provtagning och analys av tributyltenn (TBT). Därefter har kommunen, efter önskemål från Naturvårdsverket, vidtagit ytterligare kompletterande undersökningar av bottensedimenten i områdena 4 och 5. I dessa områden har konstaterats att halten av polyaromatiska kolväten är lägre i de ytliga sedimenten, vilket indikerar att belastningen i detta avseende har minskat med åren. TBT-halten har däremot visat sig vara väsentligt högre i de ytliga sedimenten, 1 300 µg/kg TS, vilket bedöms sammanhånga med att TBT har använts i bottenfärger fram till 1993. Av den kompletterande utredningen har vidare framkommit att omständigheter talar för att det finns sulfider i sedimenten, vilket innebär att risker och problem kan följa vid en landdeponering, eftersom metaller och klorider kan frigöras i deponin. Detta talar mot en landdeponering.

Eftersom massorna kommer att blandas i pråmar inför tippningen och på tippningsplatsen när de tippas, är enstaka höga eller låga halter av föroreningar mindre relevanta. Det som har betydelse är istället föroreningshalten totalt sett i de massor som tippas. Kommunens klassificering har därför, till skillnad från miljödomstolens, skett utifrån medelvärdet. Ingen av medelhalterna i de angivna muddermassorna ligger över nivå 2 i Finlands Miljöcentrals rapport 117 med anvisningar för muddring och deponering av muddermassor. Muddermassorna kan tippas i angiven djuphåla utan olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Verksamheten vid hamnen är mycket viktig för kommunen med bl.a. import av flis till kommunens fjärrvärmeverk, men är av relativt sett liten omfattning. Kostnaderna för det av Naturvårdsverket förordade tillvägagångssättet ter sig utifrån hamnens omsättning helt orimliga.

Jämfört med dumpning i havet skulle ett omhändertagande av samtliga massor på land kräva betydligt mer transporter och maskinella arbetsinsatser, vilket skulle leda till utsläpp av koldioxid och andra luftföroreningar. Arbetstiden

skulle bli drygt dubbelt så lång samt medföra en kostnadsökning på mer än 200 procent, nära 2 miljoner kr. Därtill kommer en ökad risk för komplikationer vid avvattningen samt att massor som innehåller höga halter av organsikt material, sulfid eller klorid måste behandlas innan deponering.

För att undvika fortsatt grumling och spridning av föroreningar i samband med fartygrörelser är behovet av sökt verksamhet akut. De planerade arbetena kommer i och för sig att påbörjas tidigast under hösten 2007, men kommunen vill ha tryggheten att göra upphandlingar i god tid dessförinnan. Med hänsyn härtill ansöker kommunen om tillstånd att utnyttja tillståndet för muddring och dispensen för tippning utan hinder av att domen inte har vunnit laga kraft.

UTREDNING I MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Miljööverdomstolen har hållit huvudförhandling i målet.

Sjöfartsverket och länsstyrelsen har i allt väsentligt anfört samma omständigheter till stöd för sin inställning som vid miljödomstolen, med nedan redovisade tillägg och förtydliganden. Fiskeriverket har ändrat sin inställning utifrån de nya fakta som har framkommit under handläggningen i Miljööverdomstolen på sätt som framgår nedan. Naturvårdsverket har yttrat sig först i Miljööverdomstolen.

Sjöfartsverket, Stockholm-Mälarens sjötrafikområde

Resultatet från sjömätningar efter genomförd muddring/tippning skall sändas in till sjötrafikområdet för införande i sjökort.

Länsstyrelsen i Stockholms län, miljö- och planeringsenheten

Kontrollprogrammet bör skickas in snarast möjligt efter det att dom föreligger, för att länsstyrelsen skall hinna handlägga detta ärende innan den tillåtna arbetsperioden startar. Av Naturvårdsverkets presentation framgår att tunga argument talar mot dumpning av de övre, mest förorenade massorna. Den långsiktiga miljömässiga skillnaden mellan dumpning i djuphålan och deponering på land är osäker, men länsstyrelsen ifrågasätter inte Naturvårdsverkets slutsatser. Det är tekniskt möjligt att muddra med stor precision, men för det fall delar av massorna skall tas upp på land är det önskvärt med ett gränsvärde för halten TBT i de massor som får dumpas. Detta bör regleras i domen och inte överlämnas åt tillsynsmyndigheten.

Naturvårdsverket

Organiska tennföreningar har hög toxicitet och undersökningar har visat att det förekommer höga nivåer längs Sveriges kuster och även i hamnarna. En utfasning pågår, men problemen med föroreningarna kommer att föreligga under lång tid. Enligt direktiv 2000/60/EC, vattendirektivet, är TBT med på listan som visar 33 prioriterade farliga ämnen att övervaka och utfasa från miljön till år 2020.

Vid kommunens nya provtagningar på relevant djup i område 4 och 5 har det framkommit att halterna av tennorganiska föreningar är mycket hög. Även koppar- och kadmiumhalterna är höga. På grund av den höga toxiciteten hos tennorganiska föreningar är det olämpligt att massorna läggs ut i havet utan att de sediment som innehåller tennorganiska föreningar avskiljs. I Finland och Norge finns gränsvärden för TBT i sediment. Gränsen för vad som inte får dumpas till havs går vid 200 µg/kg TS i Finland och 100 µg/kg TS i Norge, vilken i vart fall de översta massorna i områdena 4 och 5 överskrider med stor marginal. Halterna i dessa områden ligger väldigt nära de halter där man kan se akuttoxiska effekter, vilket betyder att gränsen för kroniska effekter redan har överskridits. Det finns skäl att anta att halterna är höga även i de översta massorna i övriga områden.

Naturvårdsverket förordar därför att de förorenade massorna avskiljs och tas upp på land. De övriga massorna bör då kunna dumpas till havs, på den av sökanden föreslagna platsen. Detta gäller under förutsättning att både muddring och dumpning sker under vinterhalvåret så att påverkan på växt- och djurliv blir så liten som möjligt.

För att identifiera var gränsen för föroreningarna går bör några längre provkärnor tas på de olika provtagningslokalerna och analyser ske var 5:e centimeter. Eftersom TBT är bundet av organiska material bör enklare prov som utvisar organisk halt vara tillräckligt. Som gränsvärde för massor som får dumpas är det rimligt att tillämpa samma gränsvärde som Finland eftersom detta värde också gäller Östersjön. Verket poängterar att det skall vara ett gränsvärde och inte ett medelvärde - alla massor med högre TBT-halt än 200 µg/kg TS skall inte få dumpas. För att minimera risken att de tennorganiska föreningarna sprids i vattnet och minska risken för djurlivet i närheten, är frysmuddring att föredra.

Fiskeriverket

Fiskeriverket anser att det är direkt olämpligt att deponera förorenade sedimentmassor i havet. De förorenade massorna bör tas bort ner till ett djup som kan anses fritt från föroreningar och massorna tas upp på land och transporteras till godkänd mottagare för farligt avfall.

Det är viktigt att åtgärder inte utförs som motverkar miljö kvalitetsmålen Giftfri miljö och Hav i balans. Organiska tennföreningar har karakteriserats som några av de mest giftiga substanser som släppts ut i miljön, fullt jämförbara med dioxiner. Redan i mycket små doser ger de upphov till allvarliga skador på det marina livet. Merkostnaden för att deponera massorna på land ligger på ca 1,7 miljoner kronor. Tungmetaller och organiska miljögifter är starkt partikelbundna, men om partiklarna är små kan de dels sedimentera långsamt och därmed spridas över stora områden, dels ätas av djurplankton och bottenfauna, varvid föroreningarna kan införlivas i näringsväven. Undersökningar utförda i samband med muddringsarbeten inför Citytunneln i Stockholm visar på att metallernas lösta koncentrationer ökade momentant i samband med resuspension (grumling), som innebar en momentan oxidering (varvid syrehalten sjönk). Om halterna överskrider akuttoxiska riktvärden, kan negativa effekter uppstå på fisk. I detta sedimentationstest hade halterna sjunkit under akuttoxiskt ofarliga nivåer efter 27 dygn.

Vad gäller fisk bör arbete i vatten undvikas under den/de perioder fisken leker och äggen kläcks. Arbete i vatten bör även undvikas under sommarens varmaste månad/månader (fr.a. juli och augusti). Den biologiska produktionen är under denna tid intensiv, vattenmassan stagnant och syrgasförbrukningen stor.

Arne Fors

Det saknas skäl att medge dispens från dumpningsförbudet. Norrtäljeviken är smal och den planerade dumpningen skulle innebära stor påverkan på miljön. Den merkostnad kommunen anger om ca 1 miljon kr är försumbar jämfört med att äventyra miljön i området.

MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Dumpning

Enligt 15 kap. 31 § miljöbalken är det förbjudet att dumpa avfall. Dispens från detta får enligt 33 § i samma kapitel medges i enskilda fall, om avfallet kan dumpas utan olägenhet för människors hälsa och miljön. Enligt 46 § avfallsförordningen (2001:1063) prövas en sådan dispensansökan av Naturvårdsverket, men med stöd av 21 kap. 3 § miljöbalken får dispensansökan göras hos miljödomstol, om dispens söks samtidigt som t.ex. tillstånd till muddring.

Den plats som är aktuell för dumpning är en redan tidigare använd djuphåla i Norrtäljeviken med ackumulationsbotten. Platsen får därmed i och för sig anses lämplig för dumpning, under förutsättning att detta kan ske utan olägenhet för människors hälsa och miljön.

Av kommunens kompletterande provtagningar i område 4 och 5 i muddringsområdet framgår emellertid att halten av organiska tennföreningar är mycket hög i de översta lagren av det bottensediment som avses att muddras.

Miljööverdomstolen delar Naturvårdsverkets farhågor att även övriga övre skikt i muddringsområdet kan innehålla höga halter av organiska tennföreningar.

Med hänsyn till vad som är känt om organiska tennföreningars egenskaper, toxicitet och påverkan framförallt på faunan, saknas förutsättningar att meddela dispens från dumpningsförbudet beträffande de muddringsmassor som innehåller höga halter av organiska tennföreningar. Något hinder mot att meddela dispens för övriga muddermassor föreligger däremot inte.

Villkor

Miljööverdomstolen delar Naturvårdsverkets uppfattning att sediment som innehåller organiska tennföreningar inte bör få dumpas om TBT-halten uppgår till 200 µg/kg TS eller högre. Denna halt bör föreskrivas som ett gränsvärde för de massor som tillåts dumpas. Massor med högre halter bör tas om hand på land i enlighet med vad som föreskrivits i miljödomstolens dom, villkor 4.

Miljööverdomstolen delar Naturvårdsverkets uppfattning att det behövs noggrannare mätningar av TBT-halten i de massor som skall muddras för att avgöra vilka som får dumpas och vilka som skall tas om hand på land. Kommunen bör därför i samråd med tillsynsmyndigheten utarbeta riktlinjer för hur mätningarna av TBT-halten skall gå till och med vilket avståndsintervall de skall utföras.

Miljööverdomstolen anser vidare att lodning bör ske i deponeringsområdet före och efter tippningen och ungefär ett år efter avslutat arbete för att kontrollera att de tippade massorna inte har rört sig. Efter utförda arbeten bör sjömätning utföras och resultatet sändas in till Sjöfartsverket, Stockholm-Mälarens sjötrafikområde, för införande i sjökort. Med utgångspunkt från vad kommunen tidigare har föreslagit i målet och vad som framkommit i övrigt bör detaljerna för hur dumpning får ske i övrigt regleras på sätt som framgår av domslutet.

Arbetena med muddring och dumpning kommer att ske i anslutning till varandra. Utifrån vad som har framkommit i målet och då särskilt vad Fiskeriverket har anfört, finner Miljööverdomstolen det motiverat att föreskriva att grumlande arbeten - till följd av såväl muddringen och dumpningen - endast får utföras under tiden den 1 november till den 30 april. Enligt ansökan är den totala tidsåtgången för arbetena tre till fyra veckor. Mot denna bakgrund finner Miljööverdomstolen det lämpligt att föreskriva att den exakta tiden för utförande av de grumlande arbetena skall godkännas av tillsynsmyndigheten. Vad som föreskrivits i miljödomstolens dom, villkor 2, bör ändras i enlighet med detta.

Även vad som föreskrivits i miljödomstolens dom, villkor 5, om kontrollprogram för muddring bör ändras så att villkoret omfattar även dumpningen.

Interimistiskt förordnande

De skäl kommunen har anfört för att få ta tillstånd och dispens i anspråk utan hinder av att domen inte har vunnit laga kraft får mot bakgrund av åtgärdernas angelägenhetsgrad anses vara tillräckliga för att meddela sådant förordnande.

Övrigt

Länsstyrelsens yrkande om ersättning för rättegångskostnader är medgivet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast den 22 mars 2007.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Ulf Bjällås, miljörådet Lars Hydén, hovrättsrådet Liselotte Rågmark och tf. hovrättsassessorn Christina Ericson, referent. Enhälligt.

BILAGA A

STOCKHOLMS TINGSRÄTTS, MILJÖDOMSTOLEN, DOM

SÖKANDE

Norrtälje kommun, Tekniska kontoret
Box 802, 761 28 Norrtälje

Ombud: Advokat N.R.

SAKEN

Ansökan om tillstånd till underhållsmuddring i hamnen och till tippning av muddermassorna i Norrtäljeviken (Karta 11 J NV)

Ao: 59 borttagen uppgift enligt GDPR Avd i miljöbok: II

DOMSLUT

Tillstånd

Norrtälje kommun lämnas tillstånd enligt 11 kap miljöbalken till att inom vattenområde till fastigheterna borttagen uppgift enligt GDPR i Norrtälje kommun utföra muddringsarbeten om maximalt 6 000 teoretisk fast m³ muddermassor inom i ritning 103 till bilaga B i ansökan markerat område ned till nivå max - 6,50 m i RH 00.

Villkor

1. Verksamheten skall bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad kommunen angett i ansökningshandlingarna eller i övrigt uppgivit i målet.
2. Gruvlände arbeten i vattenområde får endast utföras under tiden från och med den 1 augusti till och med den 30 september eller på tid därutöver som tillsynsmyndigheten kan godta.
3. Vid muddringsarbeten skall avskärmning ske med av geotextil eller liknande.
4. Omhändertagande av muddermassorna på land skall ske i enlighet med tillsynsmyndighetens anvisningar.
5. Kommunen skall ge in ett kontrollprogram till tillsynsmyndigheten inom den tid som myndigheten bestämmer. Arbeten i vatten får inte påbörjas innan kontrollprogrammet är godkänt av tillsynsmyndigheten.
6. Arbetena skall i god tid kungöras i Ufs genom Norrtälje kommuns försorg.
7. Senast tre veckor innan arbetena startar skall kommunen tillse att entreprenören kontaktar Stockholm-Mälarens sjötrafikområde.

Arbetstid

Den tillståndsgivna vattenverksamheten skall vara utförd inom fem (5) år från det att domen vann laga kraft.

Tid för anmälan om oförutsedd skada

Den som vill anmäla anspråk i anledning av oförutsedd skada orsakad av den tillståndsgivna vattenverksamheten måste göra det inom fem (5) år från den ovan angivna arbetstidens utgång.

Dumpning

Miljödomstolen avslår sökandens ansökan om dispens från förbudet enligt 15 kap 31 § miljöbalken att dumpa muddermassorna i Norrtäljeviken.

Interimistiskt förordande

Miljödomstolen avslår Norrtälje kommuns yrkande om äger rätt att utnyttja tillstånden och dispensen utan hinder av att domen inte har vunnit laga kraft.

Miljökonsekvensbeskrivning

Miljödomstolen godkänner den i målet ingivna miljökonsekvensbeskrivningen.

Prövningsavgift

Prövningsavgiften fastställs till tiotusen (10 000) kr.

Rättegångskostnad

Norrtälje kommun skall ersätta Länsstyrelsen i Stockholms län för rättegångskostnad med åttatusen (8 000) kr samt ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.

ANSÖKAN

Kommunens ansökan, se domsbilaga 1 (till ansökan fogade bilagor ej medtagna).

SYNUNKTER PÅ ANSÖKAN OCH BEMÖTANDEN

Fiskeriverket har anfört att under förutsättning att arbetena utförs enligt ansökan och inte påtagligt stör havsöringens lek i Norrtäljeån, har Fiskeriverket ingen erinran gentemot de ansökta arbetena.

Länsstyrelsen har anfört bl.a. följande. Länsstyrelsen har inga erinringar emot att tillstånd ges till muddringsarbetena i Norrtälje hamn och att muddermassorna tippas på den tidigare använda tipplatsen i Norrtäljeviken. Tillstånd bör ges för en bestämd muddringsvolym utan förbehåll för övermuddring. Länsstyrelsen har inga erinringar mot den presenterade miljökonsekvensbeskrivningen.

Sjöfartsverket har i yttrande anfört följande. Sjöfartsverket har inget att invända mot kommunens muddringsförslag och miljökonsekvensbeskrivning. Arbetena skall i god tid kungöras i Ufs genom Norrtälje kommuns försorg. Vidare skall kommunen tillse att entreprenören kontaktar Stockholm-Mälarens sjötrafikområde senast tre veckor innan start, för att stämma av hur arbetet skall genomföras och huruvida ytterligare åtgärder med hänsyn till sjösäkerheten behöver vidtas.

A-C. U. m.fl. fastighetsägare i Harkaområdet har i yttrande anfört bl.a. att de ställer sig positiva till en muddring av Norrtälje hamn. Däremot förordar de att muddermassorna tippas på land. De anser att det inte är lämpligt att belasta Norrtäljeviken med ytterligare föroreningar så som metaller och tungmetaller, i synnerhet inte på den föreslagna platsen. Den ligger inom ett område med kommunal badplats, stora rekreationsområden för bad, sportfiske och vattensport samt ett rikt friluftsliv.

S.G., ägare till [borttagen uppgift], har anfört bl.a. att han protesterar mot Norrtälje kommuns planer på att dumpa muddringsmassorna på vattenområde inom fastigheten [borttagen uppgift enligt GDPR]. Kommunens planer rimmade illa med den bild av att vara en miljövänlig och även miljövärdande kommun.

Paris Tomtägarförening har anfört bl.a. att massorna ur miljösynpunkt ska deponeras på land. Ingen negativ miljöpåverkan får ske, som en tippning av muddermassor kan innebära på vår badplats och båtbygga söder om den planerade tipplatsen. Om kommunen trots vår skrivelse kommer att ges tillstånd till tippning på föreslagna plats kräver vi att bottenprover tas på såväl östra, norra och västra sidan av vårt vattenområde. Bottenprover skall, på kommunens bekostnad, tas dels före som efter genomförd tippning.

Norrtälje kommun har bemött framförda synpunkter och anfört i huvudsak följande.

Övermuddring bedöms som nödvändig på grund av den sedimentering som skett under senaste året. Spridning av grumling i vattenmassan kommer

huvudsakligen ske inom vattenområdet över den djupaste delen av tippområdet. Grumlingen och exponeringstiden kommer att vara begränsad. Kommunen kommer inte att bekosta några bottenprovtagningar.

DOMSKÄL

Den i målet ingivna miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller de krav som ställs på en sådan handling i 6 kap miljöbalken. Tillåtligheten av den sökta vattenverksamheten är inte ifrågasatt. Kommunen har rådighet över berört vattenområde. Tillräckligt underlag finns för bedömningen att de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap blir uppfyllda liksom de särskilda förutsättningarna för vattenverksamhet i 11 kap.

Vad gäller ansökan om dispens från dumpningsförbudet gör miljödomstolen följande överväganden. Ingen av myndigheterna har motsatt sig deponering av massorna på föreslagen plats. Däremot har berörda enskilda intressen motsatt sig tippning i vattnet och istället yrkat att massorna skall deponeras på land.

Dispens kan enligt 15 kap 33 § miljöbalken beviljas om avfallet kan dumpas utan olägenhet för människors hälsa och miljön. Den valda dumpningsplatsen utgör en ackumulationsbotten och har tidigare använts som sådan men strömmingsförhållande på platsen är inte närmare utredda. För prövningen är innehållet i de muddermassor som ska tippas av stor betydelse. Provtagningar har gjorts av massorna. Olika metoder finns för värdering av analysresultaten.

Sökanden har jämfört med Naturvårdsverkets halter för förorenade sediment, rapport 4918. De jämförvärden som anges i rapporten avspeglar ämnenas naturliga förekomst plus eventuella tillskott orsakade av storskalig förorenings-spridning men utan punktkällor. Analysresultaten visar att huvuddelen av uppmätta halter motsvarar "ingen eller liten påverkan av punktkälla". Halterna av tungmetallerna bly och koppar samt organiska föreningarna PAH och PCB motsvarar "trolig påverkan av punktkälla". Halten kvicksilver har inte angetts men sökande har uppgivit att halten ligger inom klassen "ingen eller liten påverkan av punktkälla".

Muddermassorna kan även klassificeras enligt Naturvårdsverkets "Bedömningsgrunder för miljö kvalitet, Kust och hav", rapport 4914. I rapporten anges jämförvärden från områden som inte nämnvärt påverkats av människa. Jämförvärdena skall avspegla "naturliga" förhållanden. I det inre hamnområdet visar analysresultaten att tungmetallerna bly och koppar förekommer i sådana halter att avvikelser klassas som mycket stor medan zink motsvarar klassen "stor avvikelse" och kadmium klassen "tydlig avvikelse". Cancerogena PAH har uppmätts i det inre hamnområdet till 2,9 mg/kg TS vilket medför klassen "mycket hög halt".

I Naturvårdsverkets bedömningsgrunder anges inga rekommendationer för omhändertagande av muddermassor. Däremot har Miljöministeriet i Finland klassificerat muddermassor med ledning av de rekommendationer och anvisningar som kommissionen för skydd av Östersjöområdets marina miljö (HELCOM) fastställt enligt Helsingforskonvention och av anvisningarna om dumpning i konventionen för skydd av den marina miljön i Nordostatlanten (OSPAR). Klassificeringen utgår från halten av skadliga ämnen som rena, eventuellt förorenade eller förorenade. Därvid anses muddermassor som understiger nivå 1 som rena och sådana som går över nivå 2 förorenade. Det är i regel förbjudet att deponera sådana muddermassor där föroreningshalterna överstiger nivå 2 i havet. Massor vars halter av skadliga ämnen ligger mellan nivåerna 1 och 2 anses eventuellt förorenade och då skall bedömningar göras från fall till fall. De analyserade sedimentproverna från Norrtälje hamn kan inte direkt jämföras med de normaliserade halter som anges i ovan nämnda anvisningar men anvisningarna ger ändå en viss vägledning. I de inre delarna av hamnen överstiger halten av bly, kadmium och zink nivå 1. Halten bly ligger på gränsen till nivå 2. Halten av koppar överstiger nivå 2.

Miljödomstolen konstaterar att sedimenten från de inre delarna av hamnen, som utgör drygt 70 % av den totala mängden muddermassor, har en hög föroreningshalt. Till detta kommer att uppgifter saknas om halten av organiska tennföreningar (TBT) i massorna. Vid en samlad bedömning och med

beaktande av de svenska miljömålen "Hav i balans och en levande kust och skärgård" och "Giftfri miljö" anser miljödomstolen att dispens från dumpningsförbudet inte bör beviljas.

Miljökonsekvensbeskrivningen har som ett alternativt - och kostsammare - omhändertagande av muddermassorna angett att de tas upp på land och efter avvattning transporteras till en mottagningsanläggning för avfall för deponering. Vid en sådan hantering av muddermassorna föreligger inte hinder att bevilja tillstånd till muddring.

De omständigheter som kommunen anfört för verkställighetsförordnande är ej längre aktuella. Skäl att bevilja sådant föreligger därför inte.

I övrigt finns skäl att förordna i enlighet med vad som framgår av domslutet.

ANVISNING FÖR ÖVERKLAGANDE, se domsbilaga 2 (TSH MD 1)

Överklagandeskrift ställd till Svea hovrätt Miljööverdomstolen skall senast ha inkommit till miljödomstolen den 27 december 2004.

Håkan Larson

Bengt Jonsson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Håkan Larson, miljörådet Bengt Jonsson samt de sakkunniga ledamöterna Berit Goldstein och Bernt Björleinius (enhälligt)

Sökord: Norrtälje; Djuphåla; Norrtäljeviken; Ackumulationsbotten; Tippning; Tributyltenn; Bottensediment; Grumling; Lodning; Sjökort

Litteratur:
